

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

Proposed Guidelines for Development of a Teacher Education Curriculum based on the Competency Framework for Southeast Asian Teachers of the 21st Century

ลิขิตกุล กุลรัตน์รักษ์ และอัจฉรา ไชยูปถัมภ์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงบรรยายมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์บัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประเทศในอาเซียนและนอกอาเซียน ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 2) ประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 และ 3) นำเสนอแนวทางพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ฯ โดยใช้แบบสอบถามกับครู และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 383 คน และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี PNI_{Modified} และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย สมรรถนะ 77 สมรรถนะ ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 พบสมรรถนะที่มีความต้องการจำเป็นจำนวน 31 สมรรถนะ ซึ่งสมรรถนะที่นิสิตนักศึกษาครูควรได้รับการพัฒนามากที่สุด 5 อันดับ คือ พัฒนาภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งรับหรือขยายความรู้ที่เป็นสากล ผลิตงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นำผลงานวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประเมินทักษะการจัดลำดับการคิดระดับสูงของผู้เรียน และพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นครูสากล ตามลำดับ ทั้งนี้ผลการวิจัยได้ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาหลักสูตรต้นแบบให้มีรายวิชาจำนวน 39 รายวิชา ที่สนับสนุนสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร/ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์/สมรรถนะครู

Abstract

This descriptive research aimed to 1) analyze the teacher education curriculum of higher education institutions in Thailand, ASEAN countries and countries outside ASEAN based on the competency framework of teachers in Southeast Asia in the 21st century; 2) assess the needs of teacher competency in Southeast Asia in the 21st century; and 3) propose guidelines to develop teacher education curriculums by using questionnaires with 383 teachers and school administrators. The data were statistically analyzed by frequency, percentage, mean, Modified Priority Needs Index (PNI) and content analysis.

The results show that teacher competency in Southeast Asia in the 21st century comprised 77 competency items. Needs assessment of teacher competency in Southeast Asia in the 21st century found that there were 31 needed competencies. The top five competencies that deserved the most development included foreign language for communication, gaining or expanding international knowledge, contribution of research for learning development, research adoption for learning development, evaluation of skill on student's classification of high level thoughts, and language and culture development to strengthen being internationalized teachers, respectively. In addition, the research results proposed guidelines for developing a curriculum model for 39 courses to support teacher competency in Southeast Asia in the 21st century.

KEYWORDS: CURRICULUM DEVELOPMENT / TEACHER EDUCATION / TEACHER COMPETENCY

บทนำ

เมื่อวันที่ 18-20 พฤศจิกายน 2557 ผู้นำชาติอาเซียนมีการตัดสินใจประกาศเลื่อนกำหนดการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนออกไปอีก 12 เดือนจากเดิมที่กำหนดไว้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 เป็นวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558 (โครงการ ASEAN Watch, 2558) ซึ่งด้านการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษากับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนดให้เปิดเสรีการค้าและการบริการด้านการอุดมศึกษา รวมถึงบูรณาการการ

เป็นประชาคมอาเซียนให้เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 เพื่อให้ระบบอุดมศึกษาเตรียมพร้อมในการรองรับให้ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ โดยสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเสริมหลักสูตรในทุกคณะและภาควิชา ให้นักศึกษาตระหนักในเรื่องของอาเซียนมากขึ้นทั้งรายวิชาอาเซียนทั่วไป รายวิชาที่เปรียบเทียบมิติต่างๆ ในอาเซียน รายวิชาที่เจาะลึกเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน การเตรียมความพร้อมในเรื่องของภาษา ทั้งภาษาอังกฤษที่เป็นภาษา

ในการทำงานของอาเซียน และภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ สกอ. ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาใช้วางแผนยุทธศาสตร์และนโยบายต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

การขับเคลื่อนในระยะแรกในระดับอุดมศึกษาเป็นการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน การให้ความรู้เนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียน แต่จากผลสำรวจทัศนคติและการตระหนักรู้ของเยาวชนเกี่ยวกับอาเซียน โดยสำรวจจากจำนวนนักศึกษา 2,170 คน จากมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2551-2552 พบว่า ประเทศที่ประชาชนรับรู้และเข้าใจอาเซียนมากที่สุดคือ ประเทศลาว ในขณะที่ประเทศไทยมีการรับรู้อยู่ในอันดับที่ 8 และข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับอาเซียนประเทศไทยได้อันดับสุดท้าย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) รวมถึงผลวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในโครงการพัฒนานุเคราะห์และผลิตภาพบุคลากรเพื่อรองรับการเปิดเสรีอาเซียนในปี 2558 โดย สมพงษ์ จิตระดับ (สำนักข่าวแห่งชาติ, กรมประชาสัมพันธ์, 2555) อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ ระบุว่านักศึกษาไทยร้อยละ 80 มีความรู้เรื่องประเทศอาเซียนน้อย การวิจัยยังได้สอบถามนักศึกษาไทยพบว่า 8 คนจาก 10 คนไม่กล้าไปทำงานในประเทศกลุ่มอาเซียน เพราะกลัวเรื่องภาษา ส่วนนักศึกษาประเทศอื่นในอาเซียนทุกคนต้องการเข้ามาทำงานในประเทศไทยในด้านภาษานั้น ศูนย์ทดสอบทางวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำรวจพบว่า มาตรฐานภาษาอังกฤษของบัณฑิตที่จบในประเทศไทยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสากลที่จะศึกษาต่อระดับ

บัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ใช้คะแนน TOEFL ตั้งแต่ 550 ขึ้นไป ค่าเฉลี่ยคะแนน CU-TEP ซึ่งเทียบกับคะแนน TOEFL ของบัณฑิตกลุ่มวิทยาศาสตร์เท่ากับ 450 คะแนน กลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เท่ากับ 444 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าบัณฑิตจากประเทศสิงคโปร์ และประเทศฟิลิปปินส์ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL เกิน 550 คะแนน บัณฑิตจากประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย เมียนมาร์ เวียดนาม และกัมพูชามีค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL เกิน 500 คะแนน ผลการวิจัยฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงบัณฑิตไทยจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะภาษาอังกฤษอย่างเร่งด่วนเพื่อให้มีความสามารถทันกับบัณฑิตจากประเทศเพื่อนบ้าน และทันกับการเป็นประชาคมโลกที่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลกับบัณฑิตจากประเทศอื่นได้ (กาญจนา ปราบพาล และประกายแก้ว โอภาณนท้อมตะ, 2545) ซึ่งเห็นได้ว่าระบบหลักสูตรและการสอนของไทยต้องเพิ่มการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลของประเทศเพื่อนบ้านให้ครบทุกมิติของ 3 เสาหลัก (ด้านการเมืองความมั่นคงอาเซียน ด้านเศรษฐกิจอาเซียน และด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน) และพัฒนาความสามารถด้านภาษาอย่างเร่งด่วน

จากปัญหาดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาได้มีการเตรียมการสำหรับเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่จะเน้นการเพิ่มการสอนหลักสูตรภาษาอังกฤษ (สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2554) ดังเช่น การบรรจุวิชา “ทักษะทางภาษา” เป็นวิชาบังคับในหลักสูตร โดยนักศึกษาเลือกอย่างน้อย 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาทางการในอาเซียนอีก 2 ภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ และภาษาบาฮาซา (สุบิน ยะระรัช และคณะ, 2554) การผลิตหลักสูตรอาเซียนศึกษา การบรรจุวิชาอาเซียนศึกษา

การสอนแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน ในรายวิชาต่างๆ รวมถึงที่ประชุมวิชาการระดับ ภูมิภาคด้านการจัดการศึกษา เสนอให้มีการ สนับสนุนหลักสูตรระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับ ศิลปะและวัฒนธรรมอาเซียน (สำนักความ สัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2553) อีกหนึ่งแนวทางการพัฒนาที่ พบคือ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นที่ ยอมรับในระดับอาเซียน ดังเช่น กระทรวง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือไอซีที ได้ร่วมมือกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ จัดทำ โครงการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยาการโทรคมนาคม โดยเฉพาะมาตรฐาน บุคลากรด้านโทรคมนาคม เพื่อเสริมสร้าง ประสิทธิภาพของบุคลากรตั้งแต่ระดับสถาบัน การศึกษาก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานในอุตสาหกรรม ไอซีที เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และสามารถเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนในอีก 3 ปี (สำนักข่าวแห่งชาติ, กรม ประชาสัมพันธ์, 2555)

ปัจจุบันนี้การพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี ได้เปลี่ยนมายึดกรอบสมรรถนะ (competencies) อันเป็นความสามารถที่จะติดตัวผู้เรียนไปตลอด ชีวิตแทน สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะนั้น เป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มวิชาชีพ หรือ กลุ่มผู้ผลิตบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะ ประเด็นที่น่าสนใจคือ กลุ่มประเทศในยุโรปที่ รวมตัวเป็นสหภาพยุโรป (European Union: EU) ได้ใช้เกณฑ์สมรรถนะมาเป็นตัวตั้งต้นในการวาง นโยบายด้านหลักสูตร ซึ่งแตกต่างจากสังคมไทย ที่เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน ถึงแม้หลักสูตร ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์จะเน้นสมรรถนะตามเกณฑ์

มาตรฐานวิชาชีพครู แต่เมื่อพิจารณาลงลึกแล้ว พบว่า เป็นหลักสูตรที่รายวิชาต่างๆ อิงเนื้อหา วิชาที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระมากกว่า สมรรถนะที่ควรจะมีและติดตัวนิสิตนักศึกษา ไปตลอดชีวิต ดังนั้น หลักสูตรที่เหมาะสมกับ กรอบแนวคิดนี้ก็คือ หลักสูตรฐานสมรรถนะ (competency-based curriculum) (เฉลิมลาภ ทองอาจ, 2555)

ดังความสำคัญของสมรรถนะข้างต้นที่ประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับภูมิภาค ว่าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ของซีมีโอ อินโนเทค (SEAMEO INNOTECH: Southeast Asian Ministers of Education Organization Regional Center for Educational Innovation and Technology) ครั้งที่ 52 ได้มี การวิจัยกรอบสมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้มี ความเท่าเทียมกันและเป็นมาตรฐานที่ใกล้เคียง กันเพื่อการศึกษาของผู้เรียนในภูมิภาคนี้จะได้มี คุณภาพที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งศูนย์ซีมีโอ อินโนเทคได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานสมรรถนะ ของครูในบริบทของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การวัดและพัฒนาสมรรถนะ ดังกล่าวแก่ครูผู้สอน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการ พัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มี คุณภาพ สำหรับผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลัก (Core Competency) ของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประกอบด้วย 11 ด้าน ทั้งในแต่ละ ด้านยังประกอบด้วยสมรรถนะเฉพาะงานอีกรวม 64 รายการ (SEAMEO INNOTECH, 2010) โดย สมาชิกซีมีโอสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในประเทศ ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทิศทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีระบบการพัฒนาที่เน้นสมรรถนะ (Teachers and personals Competency) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการฝึกความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) แรงจูงใจ (Motivation) ทักษะ (Attitude) และคุณลักษณะส่วนตัวของบุคคล (Attribute) เข้าด้วยกัน และแสดงออกในเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงาน ในบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่นและมีประสิทธิภาพ (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2548) สำหรับสมรรถนะของครูนั้น พระราชบัญญัติ สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 ได้กำหนดให้ครูต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานไว้ในมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งนี้คณะกรรมการคุรุสภา ได้จัดทำประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์ วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถาน ศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตาม ข้อบังคับ คุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2556 ประกอบด้วย สาระความรู้และสมรรถนะ 11 ด้าน ดังต่อไปนี้ คือ ความเป็นครู ปรัชญาการศึกษา ภาษาและวัฒนธรรม จิตวิทยาสำหรับครู หลักสูตร การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน การวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศทางการศึกษา การวัดและประเมิน ผลการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา และคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ โดย ครูจะต้องมีสมรรถนะครบทุกด้านจึงจะสามารถ ขอใบประกอบวิชาชีพครูหรือรับการประเมิน เพื่อเพิ่มวิทยฐานะได้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130

ตอนพิเศษ 156 ง วันที่ 12 พฤศจิกายน 2556)

การดำเนินการเพื่อพัฒนาครูให้มีสมรรถนะ ตามมาตรฐานของไทยนั้น ทำได้ 2 ระดับ คือ การพัฒนาครูประจำการและการผลิตครูใหม่ในส่วน ของการผลิตครูใหม่นั้น สถาบันการศึกษาที่ผลิต ครูควรจะพัฒนาสมรรถนะของนิสิตนักศึกษาครู ให้ตรงกับความต้องการสมรรถนะของครูในอนาคต โดยการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์บัณฑิต ให้สามารถมีสมรรถนะเป็น ไปตามตามมาตรฐานที่กำหนดโดยคุรุสภา เนื่องจาก ครูต้องได้รับการรับรองมาตรฐานความรู้ของ ผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพครู และขอรับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพครู เพื่อให้ผู้เข้าศึกษาสามารถ สำเร็จการศึกษาโดยได้รับใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพครู และควรคำนึงถึงสมรรถนะของครู ตามที่งานวิจัยของซีมีโอ อินโนเทค ได้ศึกษาไว้ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของครูไทยในระดับ หนึ่งว่ามีแนวทางการประเมินที่สอดคล้องกับสากล และมีคุณภาพมาตรฐานทัดเทียมประเทศเพื่อน บ้าน หากครูไทยมีสมรรถนะตรงตามทีศูนย์ซีมีโอ อินโนเทคได้ศึกษาไว้ จึงจะแสดงได้ว่าประเทศไทย พร้อมที่จะเข้าร่วมจัดการศึกษาตามกรอบความ ร่วมมือของภูมิภาคอาเซียน ดังนั้น การพัฒนา การผลิตครูให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานครูไทย และมาตรฐานของครูอาเซียน จึงเป็นแนวทางและ โอกาสที่จะพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชา ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์เพื่อให้ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลง โดยสร้างความมีมาตรฐานของหลักสูตร เพื่อให้ สามารถพัฒนานิสิตนักศึกษาครูรุ่นใหม่ให้มี ศักยภาพสูงขึ้น สามารถแข่งขันได้อย่างทัดเทียม นานาชาติ รวมถึงการยกระดับมาตรฐานการผลิต ครูไทยสู่สากล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาไทยและประเทศในอาเซียนและนอกอาเซียน ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรต้นแบบสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) สังเคราะห์สมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 2) วิเคราะห์หลักสูตรสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาไทยและประเทศในอาเซียนและนอกอาเซียน ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 3) ประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 และ 4) นำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรต้นแบบสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มเอกสาร แบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 เอกสารสำหรับการสังเคราะห์สมรรถนะครูของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้ ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพ

ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และผลการวิจัยโดยสมาชิก SEAMEO เรื่อง มาตรฐานสมรรถนะของครูในบริบทเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Teaching Competency Standards in Southeast Asian Countries)

1.2 เอกสารสำหรับการวิเคราะห์หลักสูตร มีดังนี้

1) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2552) ประเทศไทย

2) หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2553) ประเทศไทย

3) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (Bachelor of Education) ฉบับ ค.ศ. 2011-2012 (พ.ศ. 2554-2555) ของมหาวิทยาลัยมาลายา (University of Malaya) ประเทศมาเลเซีย (2012)

4) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (Bachelor of Education) ฉบับ ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) ของสถาบันการศึกษาแห่งชาติ (The National Institute of Education: NIE) ประเทศสิงคโปร์ (2012)

5) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (Undergraduate Program in Education) ฉบับ ค.ศ. 2013 (พ.ศ. 2556) ของวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University, School of Education) ประเทศสหรัฐอเมริกา (2012-2013, 2012a, 2012b)

2. กลุ่มบุคคล แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของครูตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

จำนวน 2 กลุ่มคือ 1) ครูที่ได้รับรางวัล “ครูผู้สอนดีเด่น” จากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ปี 2556 และ 2) ผู้บริหารโรงเรียนทั่วประเทศ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของการประเมินความต้องการจำเป็น (de Vaus, 1990 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) เนื่องจากประชากรที่จะศึกษามีความเป็นเอกพันธ์สูง โดยประมาณความเป็นเอกพันธ์ไว้ที่ 80% (ร้อยละของประชากรที่มีลักษณะตามที่กำหนด 20/80) และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มที่ยอมให้เกิดได้เท่ากับ 5% จึงได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับเก็บข้อมูล กลุ่มละ 256 คน รวมเป็น 512 คน

2.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาหลักสูตรต้นแบบสาขาวิชา คุรุศาสตร์ศึกษาตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์หลักสูตรสาขาวิชาคุรุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย สถาบันอุดมศึกษาประเทศในอาเซียน และสถาบันอุดมศึกษาประเทศนอกอาเซียน ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบวิเคราะห์สมรรถนะจากรายวิชาที่บรรจุอยู่ในหลักสูตร

2. แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 มีรูปแบบการตอบข้อมูลสองชุดหรือการตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) และมีข้อความให้ตอบในรูปมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบตอบคำถามสองชุด ที่ให้ระบุระดับความจำเป็น และระดับสมรรถนะที่ครูปัจจุบันเป็นอยู่ แล้วตรวจสอบคุณภาพของ

เครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อคำนวณค่า IOC เป็นรายชื่อ พบข้อคำถามจำนวน 8 ข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 จากนั้นปรับปรุง ได้ข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 77 ข้อ ทดลองใช้แบบสอบถามกับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งได้เท่ากับ 0.982 และค่าความเที่ยงทั้งฉบับของแบบสอบถามเมื่อใช้จริง จำนวน 383 ฉบับ ได้เท่ากับ 0.983

3. แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง สำหรับความคิดเห็นเชิงลึกเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาร่างหลักสูตรต้นแบบสาขาวิชาคุรุศาสตร์ศึกษาตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลจำนวน 512 ฉบับ พร้อมทั้งแนบซองจดหมายติดแสตมป์เพื่อให้ส่งกลับผู้วิจัย และทำการรวบรวมติดตามแบบประเมินที่จัดส่งไป ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน สรุปจำนวนที่ได้รับกลับคืนและมีความสมบูรณ์มีจำนวน 383 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 74.80 เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สังเคราะห์สมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการสรุปรวมสาระ หาความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสมรรถนะที่มีความใกล้เคียงกัน และตัดรายการสมรรถนะที่มีความซ้ำซ้อน

2. วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารหลักสูตร โดยใช้กระบวนการในการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และหาค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ซึ่งเป็นการหาค่าผลต่างระหว่างสภาพที่ต้องการ (Importance: I) กับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (degree of success: D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริง ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ คือ $PNI_{Modified} = (I-D)/D$ แล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใช้การเรียงค่า โดยตั้งเกณฑ์การประเมินไว้ว่า ความต้องการจำเป็นที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ เท่ากับหรือมากกว่าค่าเฉลี่ย $PNI_{Modified}$ ของแต่ละกลุ่มผู้ระบุความต้องการจำเป็นถือว่ามีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา สรุปสาระสำคัญเป็นประเด็นคำตอบ แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งรูปแบบคำตอบที่ได้จากคำถามปลายเปิด ใช้การจัดกลุ่มข้อความ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1) ผลการสังเคราะห์สมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 พบว่าสมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย 77 สมรรถนะ ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มสมรรถนะหลัก/พื้นฐาน (Core-Bases of Competency)

16 สมรรถนะ กลุ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ (Functional Competency) 34 สมรรถนะ กลุ่มสมรรถนะสำหรับครูยุคใหม่ (New Generation Teachers Competency) 15 สมรรถนะ และกลุ่มสมรรถนะด้านจิตใจและมนุษย์สัมพันธ์ (Affective Competency) 12 สมรรถนะ

2) ผลการวิเคราะห์หลักสูตรสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาไทยและประเทศในอาเซียนและนอกอาเซียน ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยได้นำสมรรถนะที่สังเคราะห์แล้วจำนวน 77 รายการ เพื่อมาวิเคราะห์กับคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรที่ได้นำมาศึกษาทั้ง 5 หลักสูตรจาก 4 ประเทศ (ประเทศไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา) เพื่อพิจารณาถึงรายวิชาที่มีการส่งเสริมและสร้างสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า

- กลุ่มสมรรถนะหลัก/พื้นฐาน พบว่ามีเพียง 6 สมรรถนะที่ทุกหลักสูตรมีการบรรจุเป็นรายวิชา

- กลุ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ พบว่า มี 5 สมรรถนะที่ทุกหลักสูตรมีการบรรจุเป็นรายวิชา

- กลุ่มสมรรถนะสำหรับครูยุคใหม่ พบว่ามี 6 สมรรถนะที่ทุกหลักสูตรมีการบรรจุเป็นรายวิชา

- กลุ่มสมรรถนะด้านจิตใจและมนุษย์สัมพันธ์ พบว่ามี 2 สมรรถนะที่ทุกหลักสูตรมีการบรรจุเป็นรายวิชา

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ไม่มีหลักสูตรใดใน 5 หลักสูตรที่มีการบรรจุสมรรถนะในรายวิชาครบทั้ง 77 รายการ และพบสมรรถนะจำนวน 22 รายการ

จากทั้งหมด 77 รายการ ที่ปรากฏในรายวิชาเพียง 1-2 หลักสูตร ดังนั้นจึงเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับสมรรถนะครูที่ควรที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้น และควรมีการดำเนินการให้มีรายวิชาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูดังกล่าว ซึ่งควรที่จะนำมาบรรจุในหลักสูตรต่อไป

ข้อสังเกตที่พบเฉพาะหลักสูตรของประเทศไทยพบว่า สมรรถนะของครูที่จำเป็นหลายประการที่ไม่ได้ถูกบรรจุไว้ในเนื้อหาของรายวิชา ซึ่งอาจทำให้นักศึกษาคณาจารย์ขาดการพัฒนาสมรรถนะด้านต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การจัดการความรู้ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย สะอาด เป็นระเบียบ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออาทรและเรียนรู้อย่างเป็นมิตร การนำผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน การประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียน การเตรียมแผนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน การพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง (HOTS) ของผู้เรียน การพัฒนาด้านวิชาชีพของนักเรียน

3) ผลการศึกษาด้วยการประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 จากกลุ่มตัวอย่างครูดีเด่นและผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 383 คน แสดงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 77 รายการสมรรถนะปรากฏว่า มีความต้องการจำเป็นที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ เท่ากับหรือมากกว่าค่าเฉลี่ย $PNI_{Modified}$ จำนวน 31 สมรรถนะ ซึ่งรายการที่นิสิตนักศึกษาครูควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะ 31 ลำดับ แสดงในตาราง 1

4) แนวทางพัฒนาหลักสูตรต้นแบบสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ตามกรอบสมรรถนะ

ของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

การนำเสนอแนวทางพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในส่วนของการพัฒนารายวิชา ผู้วิจัยได้นำเสนอรายวิชาในการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อร่วมให้ข้อคิดเห็น ปรับปรุง และเพิ่มเติม ทำให้ได้รายวิชาทั้งที่เป็นรายวิชาใหม่ หรือรายวิชาที่ควรแยกออกมาจากวิชาอื่นๆ ให้ชัดเจน จำนวน 27 รายวิชา นอกจากนี้เพื่อให้ครอบคลุมสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงได้นำรายวิชาเดิมที่มีความสำคัญ จำนวน 12 รายวิชา ซึ่งในบางรายวิชานั้นได้ทำการแยกเนื้อหาที่สำคัญซึ่งแต่เดิมเป็นเพียงเนื้อหาส่วนหนึ่งของวิชาออกเป็นรายวิชาใหม่ เพื่อให้ได้รายวิชาที่สามารถสร้างและพัฒนาสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างครบถ้วน ดังนั้นสรุปการนำเสนอรายวิชาที่ควรมีในหลักสูตรได้จำนวนทั้งสิ้น 39 รายวิชา ดังนี้

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 11 รายวิชา ได้แก่

- 1) ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน
- 2) ภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้
- 3) พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ
- 4) ภาษาอังกฤษเพื่อวิชาชีพครู
- 5) เศรษฐศาสตร์สำหรับครู*
- 6) เศรษฐกิจพอเพียง*
- 7) อาเซียนศึกษา*
- 8) พหุวัฒนธรรมศึกษา*
- 9) ทักษะการจัดลำดับการคิดระดับสูง*
- 10) ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ*
- 11) งานอาสาสมัครและพัฒนาสังคม*

2. หมวดวิชาเฉพาะด้าน

2.1 รายวิชาบังคับ จำนวน 14 รายวิชา ได้แก่

- 1) คุณธรรมของครู

ตาราง 1 ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มครูดีเด่นและกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน

อันดับที่	PNI _{Modified}	สมรรถนะ
1	1.003	พัฒนาภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งรับหรือขยายความรู้ที่เป็นสากล
2	0.955	ผลิตงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
3	0.902	นำผลงานวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้
4	0.821	ประเมินทักษะการจัดลำดับการคิดระดับสูงของผู้เรียน
5	0.810	พัฒนาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นครูสากล
6	0.786	พัฒนาทักษะการจัดลำดับการคิดระดับสูงแก่ผู้เรียน
7	0.781	บูรณาการทักษะการจัดลำดับการคิดระดับสูงกับบทเรียน
8	0.716	เรียนรู้หลักเกณฑ์จริยธรรมวิชาชีพครูในแต่ละประเทศ
9	0.681	พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและทัศนคติ รวมถึงค่านิยมของบุคคลในศตวรรษที่ 21
10	0.666	ติดตามและประเมินการใช้สื่อการเรียนการสอน
11	0.654	วิเคราะห์ความต้องการและเตรียมแผนการพัฒนาวิชาชีพของผู้เรียน
12	0.622	จัดกิจกรรมการพัฒนาด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับกับความต้องการของผู้เรียน
13	0.614	บูรณาการ ICT กับการเรียนการสอน
14	0.613	ประเมินหลักสูตรและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
15	0.596	ค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือการทดสอบ/เครื่องมือประเมิน
16	0.593	ประยุกต์ แบ่งปันและเผยแพร่องค์ความรู้และทักษะที่ได้รับจากกิจกรรม พัฒนาวิชาชีพและการศึกษาดูงาน ฯลฯ
17	0.581	จัดเตรียมแผนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน
18	0.577	จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
19	0.574	พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา
20	0.554	นำผลการวัดและการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน
21	0.544	รอบรู้เกี่ยวกับแนวคิดและกลวิธีการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน
22	0.538	ประเมินความต้องการในการเรียนรู้
23	0.534	ออกแบบ การประยุกต์ใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเหมาะสม
24	0.534	สร้างกลยุทธการสร้างความร่วมมือกับบุคลากรทางการศึกษาและชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียน
25	0.532	รอบรู้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครูและวิชาชีพครู
26	0.524	ใช้สื่อระหว่างจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ
27	0.522	รอบรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร
28	0.520	รอบรู้ในปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษา
29	0.519	พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน
30	0.519	สร้างวิสัยทัศน์ในบริบทของท้องถิ่น
31	0.518	นำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้

2) จิตวิทยาพื้นฐานและจิตวิทยาพัฒนาการ
ของมนุษย์

3) ทฤษฎีการศึกษา

4) พื้นฐานวิชาชีพครู

5) จิตวิทยาการศึกษา

6) การพัฒนาหลักสูตร

7) เทคโนโลยีและสารสนเทศทางการศึกษา

8) การวัดและประเมินผลการศึกษา

9) ภาวะผู้นำทางการศึกษา

10) กฎหมายพื้นฐานในวิชาชีพครู*

11) กลยุทธ์การสอน*

12) หลักการทำวิจัยในชั้นเรียน*

13) การประกันคุณภาพการศึกษาและ
การนำไปใช้*

14) จิตสำนึกและจรรยาบรรณวิชาชีพครู*

2.2 รายวิชาเลือก จำนวน 14 รายวิชา
ได้แก่

1) จิตวิทยาการเรียนรู้

2) จิตวิทยาการแนะแนว

3) การพัฒนาสื่อและอุปกรณ์ทางการ
ศึกษา

4) การสร้างและพัฒนาบทเรียนท้องถิ่น

5) การจัดการชั้นเรียนและสภาพแวดล้อม
การเรียนรู้

6) การออกแบบแผนการสอนและแผน
การเรียนรู้*

7) หลักและวิธีการประเมินหลักสูตร*

8) การพัฒนาเครื่องมือทดสอบและประเมิน*

9) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ*

10) สื่อสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา*

11) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*

12) การประชาสัมพันธ์สำหรับครู*

13) การจัดการความรู้*

16) การต่อรองกับวัฒนธรรมการบริโภค*

*รายวิชานำเสนอใหม่

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นที่ควรนำ
มาอภิปรายเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา
หลักสูตรสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ตาม
กรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

1) จากการสังเคราะห์สมรรถนะของครูใน
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า
สมรรถนะจำนวน 77 รายการนั้น ครอบคลุมใน
สมรรถนะของครูไทยซึ่งเป็นสมรรถนะที่กำหนด
โดยองค์การวิชาชีพครูของประเทศไทย และเพื่อ
ให้มีความเหมาะสมกับการเป็นครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ทั้งนี้การพัฒนาสมรรถนะของครู
ผ่านกระบวนการเรียนการสอนของหลักสูตร
สาขาวิชาครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์นั้นเป็นเพียง
การพัฒนาในเบื้องต้นสำหรับครูก่อนประจำการ
ในระยะเวลาเพียง 5 ปี การพัฒนาสมรรถนะ
ของครูนั้นสำคัญที่การพัฒนาด้วยตนเอง ด้วย
องค์การวิชาชีพครู และสถาบันการศึกษาที่ปฏิบัติ
งานที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาครูประจำ
การต่อไป ซึ่งผลการวิจัยของสุรเดช อนันตสวัสดิ์
(2554) พบว่า สมรรถนะของครูส่งผลโดยตรง
ต่อความสุขในการเรียนของผู้เรียน และเมื่อ
นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนจะทำให้มีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งอาจจะทำได้โดยการเข้า
รับการอบรม การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจาก
แหล่งเรียนรู้ต่างๆ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของ
ผู้เรียน มีการใช้สื่อนวัตกรรมการสอนใหม่ๆ เพื่อ
ให้นักเรียนมีความสนใจในเนื้อหาที่เรียน และ
ควรสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพื่อที่จะ

ทำให้ผู้เรียนสนใจในสิ่งที่ครูสอนจึงจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้สมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 77 รายการที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้นั้น พบว่าสอดคล้องกับข้อเสนอแนะทางในการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูชาวไทยเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งได้จากรายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานวิชาชีพของครูชาวไทยกับครูประชคมอาเซียน (สุภัทรา เอื้อวงศ์ และคณะ, 2556) ซึ่งเสนอว่าด้านความรู้ที่หน่วยงานควรเข้ามามีบทบาท โดยอาจเป็นสถาบันการผลิตครูต้องนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและจัดเนื้อหาสาระและกระบวนการสอนเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ดังกล่าว มีดังนี้

1. ความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการนำเสนอข้อมูล เพื่อการติดต่อสื่อสารและเพิ่มขีดความสามารถ
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ การแสวงหาความรู้ ข้อมูลและสามารถเลือกใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง
3. ความรู้เกี่ยวกับการคิดอย่างเป็นระบบ การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงตรรกะ
4. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายพื้นฐานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเป็นครูรวมทั้งกฎหมายและ / หรือข้อกำหนดร่วมกันของประเทศในกลุ่มอาเซียน
5. ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนทั้งสามเสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม
6. ความรู้เกี่ยวกับแผน / แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดและของประเทศที่เกี่ยวกับกับอาเซียน

7. ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างพลังอำนาจให้กับผู้เรียน

8. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กและแนวทางการปกป้อง

9. ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและสันติภาพศึกษา

2) จากการวิเคราะห์หลักสูตรสาขาวิชาครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีของประเทศไทย ประเทศในอาเซียนและนอกอาเซียนพบว่า ในภาพรวมมีการให้ความสำคัญในสมรรถนะของครูแตกต่างกันไปตามบริบทของวัฒนธรรมของครูในแต่ละประเทศ บริบทของสังคม ดังเช่น ประเทศไทยให้ความสำคัญเน้นที่คุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณ การส่งเสริมด้านศีลธรรมและจริยธรรม จะสังเกตได้ว่าประเทศอื่นๆ จะไม่ได้เน้นการส่งเสริมในด้านนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติ จึงเน้นเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียน ทั้งเชื้อชาติ การอพยพย้ายถิ่นมายังอเมริกา เพศหญิง รวมถึงเพศที่สาม ดังนั้นจึงได้ข้อสังเกตซึ่งจะเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรได้ว่าการออกแบบหลักสูตรสำหรับระดับปริญญาบัณฑิตนั้นควรมีการศึกษา การวิจัย สภาพปัญหาและความต้องการที่ชัดเจน ซึ่งจะพบได้ว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้นเป็นการประเมินหลักสูตรในสาขาวิชาต่างๆ โดยมีการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร หรือ ประเมินลักษณะของหลักสูตรเท่านั้น ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลสนับสนุนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรที่ไม่เพียงพอ แต่การพัฒนาหลักสูตรนั้นต้องการข้อมูลที่สำคัญจำเป็นมากกว่านี้ ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) กล่าวไว้ในระบบร่างหลักสูตรว่า ต้องมีการ

ศึกษาแนวโน้มของสังคมและความต้องการการศึกษาในอนาคต ข้อมูลเหล่านี้ควรจะได้อมาด้วยวิธีการวิจัยมากกว่าอาศัยประสบการณ์คณะกรรมการหลักสูตร

3) จากผลการประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งพบสมรรถนะที่มีความต้องการจำเป็นจำนวน 31 สมรรถนะนั้น ซึ่งสมรรถนะที่นิสิตนักศึกษาครูควรได้รับการพัฒนามากที่สุด 5 ลำดับแรก คือ ลำดับที่ 1 พัฒนาภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งรับหรือขยายความรู้ที่เป็นสากล และ ลำดับที่ 5 พัฒนาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นครูสากล พบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของศูนย์ทดสอบทางวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสำรวจพบว่า มาตรฐานภาษาอังกฤษของบัณฑิตที่จบในประเทศไทยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสากลที่จะศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ใช้คะแนน TOEFL ตั้งแต่ 550 ขึ้นไป ค่าเฉลี่ยคะแนน CU-TEP ซึ่งเทียบกับคะแนน TOEFL ของบัณฑิตกลุ่มวิทยาศาสตร์ เท่ากับ 450 คะแนน กลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เท่ากับ 444 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าบัณฑิตจากประเทศสิงคโปร์และประเทศฟิลิปปินส์ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL เกิน 550 คะแนน บัณฑิตจากประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย พม่า เวียดนาม และกัมพูชา มีค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL เกิน 500 คะแนน ผลการวิจัยแสดงว่า บัณฑิตไทยจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะภาษาอังกฤษอย่างเร่งด่วนเพื่อให้มีความสามารถทันกับบัณฑิตจากประเทศเพื่อนบ้าน และทันกับการเป็นประชาคมโลกที่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลกับบัณฑิตจากประเทศอื่นได้

(กาญจนา ปราบพาล และประกายแก้ว โอภา นนท์มตะ, 2545: 12-16) สำหรับลำดับที่ 2) ผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และลำดับที่ 3) นำผลงานวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งทั้ง 2 ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทกาญจน์ ชินประพัทธ์ และ สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา (2555) พบว่านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นปีที่ 5 มีปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 5 ประเด็น (1) ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กระบวน และขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (2) ขาดความชัดเจนของรูปแบบการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (3) นิสิตมีภาระงานมากประกอบกับการทำวิจัยต้องใช้เวลามาก และนิสิตไม่สามารถบริหารจัดการเวลาได้ (4) ขาดงบประมาณในการทำวิจัย และ (5) ปัญหาที่เกิดจากตัวนิสิตเอง รวมถึงสอดคล้องกับผลการประเมินและติดตามผลหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2538) สาขามัธยมศึกษา วิชาเอกภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าบัณฑิตคณะครุศาสตร์ สาขามัธยมศึกษา วิชาเอกภาษาไทยให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนในระดับน้อยคือความสามารถในการทำวิจัย (กมลพร บัณฑิตยานนท์ และวิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า, 2555) สำหรับลำดับที่ 4) ประเมินทักษะการจัดลำดับการคิดระดับสูงของผู้เรียน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีขั้นตอนการคิดหลายชั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญญาภา คงมาลัย และศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ (2557) พบว่าสมรรถนะด้านการคิดด้านหนึ่งในหลายด้านของการคิดระดับสูงคือ สมรรถนะด้านการคิดและแก้ปัญหา ในภาพรวมของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษามีทักษะการคิดและแก้ปัญหาในภาพรวม

อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37) และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าควรต้องพัฒนาให้นิสิตนักศึกษา มีทักษะการคิดระดับสูงให้ครบทุกด้าน

4) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชา ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะของการจัดรูปแบบรายวิชาให้สอดคล้องกับสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งรายวิชาที่สามารถนำมาเลือกบรรจุในหลักสูตรเพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูจำนวน 39 รายวิชาที่ได้พัฒนามานั้นพบว่า มีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการ และผลการวิจัยหลายฉบับ ดังเช่น รายวิชา พัฒนาทักษะการคิดระดับสูง สอดคล้องกับทักษะสำหรับประเทศไทย 7 กลุ่ม ของไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557) ซึ่งพิจารณาเฉพาะทักษะสำหรับอนาคตแล้ว ทักษะของคนไทยที่เราควรพัฒนาแยกเป็น 7 กลุ่มหลักดังนี้ 1) ทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณและการประเมิน 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ 4) ทักษะการผลิตและคิดนวัตกรรม 5) ทักษะการเปลี่ยนแปลงและแก้ปัญหา 6) ทักษะการสื่อสารและความมั่นใจในตนเอง และ 7) ทักษะทางคุณธรรมและความรับผิดชอบ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การเน้นทักษะด้านการคิดระดับสูงนั้นมีความสำคัญและต้องการคนไทยรุ่นใหม่ได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

รายวิชาธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีเรื่องการคิดในเชิงธุรกิจและทักษะประกอบการ ดังที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557) ได้

แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ผู้เขียนบางคน บางสำนักเสนอแตกต่างกันไปบ้างเกี่ยวกับทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 แต่โดยภาพรวมจะเหมือนกันยกเว้นเรื่อง entrepreneurial spirit ที่บางเล่มไม่พูดถึง แต่เมื่อดูโลกในอนาคตแล้ว คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นจากเรื่องของทักษะทางการค้าขายไปไม่ได้ โดยการคิดในเชิงธุรกิจและทักษะประกอบการนี้ เป็นทักษะในเชิงของการดำเนินงานทางธุรกิจและการค้าซึ่งจะเป็นลักษณะของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน” รวมถึง ทิศนา แชมมณี (2555) กล่าวถึง 7 ทักษะเพื่อการอยู่รอดในศตวรรษที่ 21 หนึ่งในเจ็ดข้อนั้นคือ การคิดริเริ่มและการเป็นผู้ประกอบการที่สร้างสรรค์ (initiative and entrepreneurship)

นอกเหนือจากนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอรายวิชา เศรษฐศาสตร์สำหรับครู และรายวิชาเศรษฐกิจพอเพียงไว้เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาครูที่มีความตั้งใจประกอบวิชาชีพครูเป็นหลัก ควรมีคุณลักษณะของความพอประมาณ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต เหมาะสมกับการเป็นต้นแบบตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริขึ้นชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พลนิกรชาวไทย เพื่อให้คนไทยสามารถพึ่งตนเองและดำเนินชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี สามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2558) ความพอเพียงจะทำให้ครูสามารถบริหารจัดการการเงินได้อย่างดี อันไม่ก่อเกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและการทำงาน

รายวิชาอาชีวศึกษาและพหุวัฒนธรรมศึกษา เป็นวิชาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและการสนใจต่อโลก ซึ่งทักษะนี้เป็น

ทักษะที่สะท้อนเครือข่ายของโลกยุคใหม่ที่มากับแนวคิดโลกาภิวัตน์และเครื่องจักรที่คนในสังคมโลกจะต้องรู้จักคนอื่นๆ โดยเฉพาะในโลกอื่นที่ไม่ใช่โลกของตนเอง การรู้จักโลกและวัฒนธรรมอื่นมีทั้งเป้าหมายเพื่อการอยู่ร่วมกันและเป้าหมายในเชิงเศรษฐกิจด้วยพร้อมกันไป (ไพฑูริย์สินลาร์ตัน, 2557)

รายวิชาต่างๆ ที่นำเสนอนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่จะพัฒนาสมรรถนะของนิสิตนักศึกษาครูรุ่นใหม่ ทั้งนี้ควรมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน เพื่อเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับรายวิชาในหลักสูตรสาขาวิชา ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นผู้สอนควรจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายร่วมกัน และควรเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้บนฐานวิทยาศาสตร์หรือใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ ดังเช่น การเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ฯลฯ แล้วนำมาจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเตรียมเข้าสู่ยุคคนไทยยุคใหม่ สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน, 2551)

ข้อเสนอแนะ

1. สมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 77 รายการ คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ควรเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูเพื่อให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของปัจจุบันและเพื่อให้ทัดเทียมมาตรฐานสากล โดยสามารถนำสมรรถนะมา

กำหนดในเนื้อหาวิชาให้ครบถ้วน แต่ควรจะแบ่งเป็นสมรรถนะหลักและสมรรถนะรอง เพื่อให้มีการเน้นสมรรถนะหลักในวิชาให้มีความชัดเจน

2. รายวิชาที่มีการกำหนดเนื้อหาวิชาที่เป็นมิติด้านนามธรรม ที่กำหนดในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้นทำได้ยากเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม ดังนั้นเนื้อหาหลักสูตรจึงประกอบด้วย การปูพื้นฐานความรู้ต่างๆ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ พร้อมกับการจัดให้มีประสบการณ์ตรง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาแนวคิดด้านความเป็นครู เนื่องจาก การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนและมีความหมายต่อตนเอง

3. จากการวิเคราะห์ข้อมูลและรวบรวมความคิดเห็น ได้พบข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คือ ควรจัดให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน ตั้งแต่ชั้นปีการศึกษาที่ 1-4 ซึ่งสามารถกำหนดเป็นจำนวนวัน จำนวนสัปดาห์ เพิ่มจำนวนตามระดับชั้นปี โดยในชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1 ควรมีการสัมมนาหรือจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มนิสิตนักศึกษา อาจารย์ และอาจารย์นิเทศก์ และหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาหรือข้อผิดพลาดที่พบจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน แล้วฝึกประสบการณ์เต็มเวลาต่ออีกครั้งในภาคการศึกษาที่ 2 รวมถึงควรมีระบบประเมินคุณภาพของนิสิตนักศึกษาครูก่อนได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ทั้งการกำหนดผลการเรียนในรายวิชาที่จำเป็น รายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน และควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลด้วยการ

สอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) ซึ่งเป็นการสอบเบื้องต้นเพื่อคัดเลือกในขั้นแรก โดยเป็นการสอบที่รวมข้อสรุปของเนื้อหาที่นิสิตนักศึกษาได้เรียนทั้งหมด เพื่อทดสอบความรู้กว้างในสาระวิชาการ กลุ่มวิชา (set of examinations) เพื่อให้อาจารย์ผู้สอน อาจารย์นิเทศก์ ครู พี่เลี้ยง รวมถึงสถานศึกษาได้มั่นใจว่านิสิตนักศึกษามีความสามารถด้านวิชาการเพียงพอที่จะทำหน้าที่เป็นครู

4. ผู้บริหารของสถาบันผลิตครูและหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับครูควรให้ความสำคัญต่อการ

พัฒนาครูเพื่อให้มีสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 นอกจากการออกแบบรายวิชาหรือกิจกรรมในการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวแล้ว ควรมีการวัดประเมินสมรรถนะของนิสิตนักศึกษาครุตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้เป็นไปตามแนวทางประเพณีปฏิบัติของครูยุคใหม่ให้มีความเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการรองรับเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลพร บัณฑิตยานนท์ และวิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า. (2555). การประเมินและติดตามผลหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2538) สาขามัธยมศึกษา วิชาเอกภาษาไทย. *วารสารครุศาสตร์*, 40(1), 218-232.

กรมประชาสัมพันธ์, สำนักข่าวแห่งชาติ. (2555). *ผลวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระบุบุคลากรทางการศึกษาไทย 80 เปอร์เซ็นต์มีความรู้เรื่องประเทศอาเซียนน้อยชี้ หากเริ่มเข้าอาเซียน อาจจะทำให้ผลกระทบมากขึ้น*. สืบค้นจาก <http://thainews.prd.go.th>

กาญจนา ปราบพาล และประกายแก้ว โอภาณท้อมตะ. (2545). การสำรวจความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตไทย. *จุฬารวิจัย*, 21(3), 12-16.

โครงการ ASEAN Watch. (2558). *ประกาศเลื่อนกำหนดการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ออกไปอีก 1 ปี*. สืบค้นจาก <http://aseanwatch.org>

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์. 2552. *หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2552*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิชาการ หลักสูตรและการสอน.

เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2555). *หลักสูตรอิงสมรรถนะ: กรอบหลักสูตรกลุ่มผลผลิต*. สืบค้นจาก <http://thailanguageinstruction.wordpress.com>

นันทกาญจน์ ชินประห์ษฐ์ และสิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2555). การพัฒนาและทดลองใช้โปรแกรมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมการคิดไตร่ตรองของนิสิตครูระหว่าง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ. *วารสารครุศาสตร์*, 39(2), 85-103.

เบญญาภา คงมาลัย และศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. (2557). การพัฒนาสมรรถนะการจัดการความรู้ของนิสิตนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์*, 43(1), 37-47.

ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สารความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, 12 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. 130 ตอนพิเศษ. 156 ง. 43-54.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน. (2551). *สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวาน กราฟฟิก.

ไพฑูรย์ ลินลารัตน์. (2557). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะศึกษาศาสตร์. (2553). *หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2553)*. สืบค้นจาก <http://edu.swu.ac.th/menu-edu-service>

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2558). *เศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้นจาก <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html>

ทิตนา แหมมณี (2555). บัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ 21: การปรับหลักสูตรการสอน. (เอกสารอัดสำเนา) สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2548). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา ปี 2549-2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สุบิน ยूरรัช และคณะ. (2554). ความพร้อมในการพัฒนาบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 17, 1-15.

สุภัทรา เอื้อวงศ์ และคณะ. (2556). *การศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานวิชาชีพครูชาวไทยกับครูประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

สุรเดช อนันตสวัสดิ์. (2554). *โมเดลเชิงสาเหตุและผลของสมรรถนะของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต)*. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ. (2553). *ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558*. กรุงเทพมหานคร: บางกอกบลิ๊ก.

- สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ.(2554). การศึกษาการเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2558. สืบค้นจาก www.lib.hcu.ac.th/asean.php
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. (2553). การศึกษา: การสร้างประชาคมอาเซียน 2558. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, กลุ่มยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ ศูนย์พัฒนาการศึกษาระหว่างประเทศ. (2553). การบรรยายวิชาการเพื่อสร้างความตระหนักเรื่องการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ภาษาอังกฤษ

- SEAMEO INNOTECH. (2010). *Teaching competency standards in southeast asian countries: Eleven country audit*. Retrieved from <http://seameo-innotech.org>
- Stanford Grauate School of Education. (2012-2013). *Standford Teacher Education Program*. Retrieved January 23, 2013 from <http://gse-step.stanford.edu>
- Stanford Graduate School of Education. (2012a). *Undergraduate Minor in Education*. Retrieved January 18, 2013 from <http://ed.stanford.edu/academics/undergraduate/minor>
- Stanford Grauate School of Education. (2012b). *Undergraduate Honors in Education*. Retrieved January 18, 2013 from <http://ed.stanford.edu/academics/undergraduate/honors>
- The National Institute of Education (NIE), Singapore. (2012). *Bachelor of Education Programme*. Retrieved October 17, 2012 from <http://www.nie.edu.sg/>
- University of Malaya, Malaysia. (2012). *Bachelor of Education Programme (TESL)*. Retrieved October 17, 2012 from <http://www.um.edu.my/>

ผู้เขียน

ลิขิตกุล กุลรัตนรักษ์ อีเมล: Likitkul@hotmail.com

หมายเหตุ: ได้รับทุนการศึกษา “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช
รุ่นที่ 23 และทุนบัณฑิตศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ปี 2558